

OSLOMET

INSTITUTT FOR GRUNNSKOLE OG FAGLÆRERUTDANNING

Kritisk tenkning

Kritisk tenkning i fornyelsen av Kunnskapsløftet

Erik Ryen
Kirsti Marie Jegstad
Evy Jøsok
Margareth Sandvik

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET



Meld. St. 28

(2015–2016)

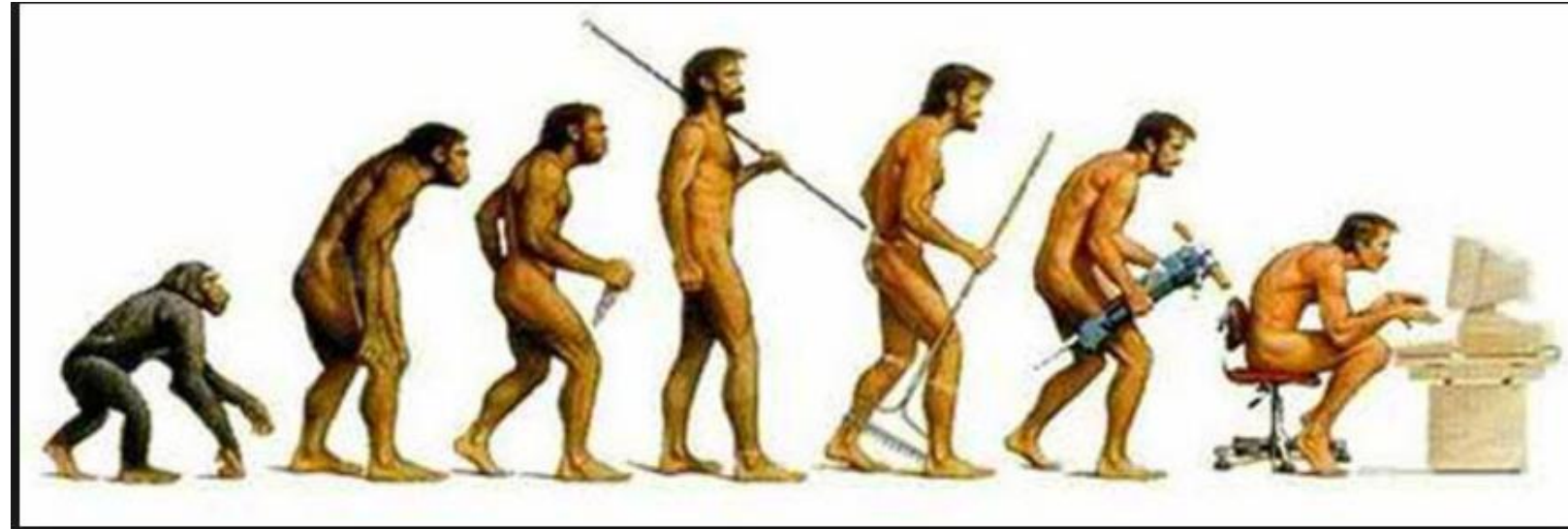
Melding til Stortinget

Fag – Fordypning – Forståelse

En fornyelse av Kunnskapsløftet



Er kritisk tenkning viktigere nå enn tidligere? Er det grunn til å tro at det vil bli viktigere i fremtiden?



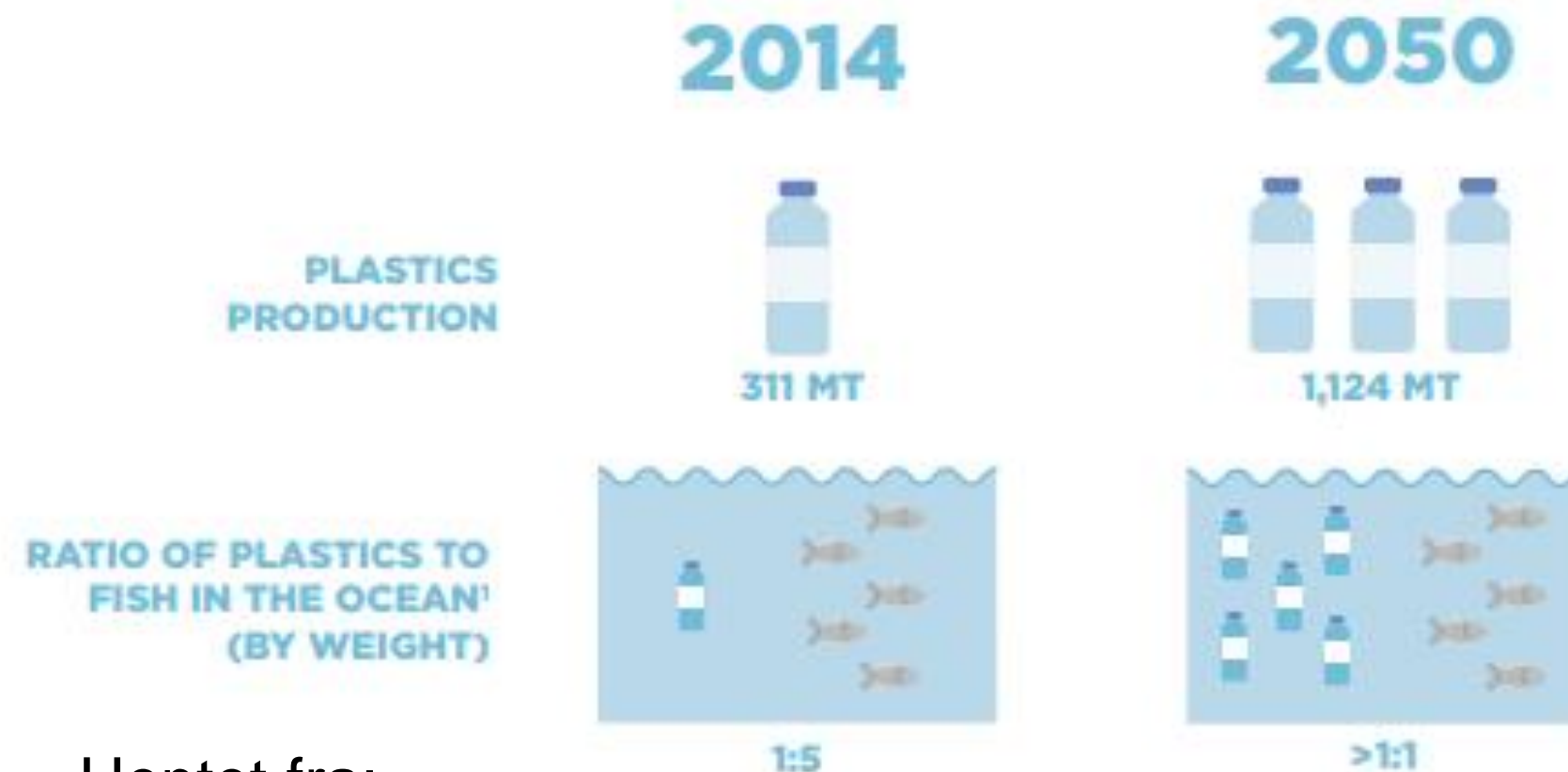
Er kritisk tenkning viktigere nå enn tidligere? Er det grunn til å tro at det vil bli viktigere i fremtiden?

Plastposer er et stort miljøproblem

Burde Norge innføre plastposeavgift?



Figure 5: Forecast of Plastics Volume Growth, Externalities and Oil Consumption in a Business-As-Usual Scenario



Hentet fra:

http://www3.weforum.org/docs/WEF_The_New_Plastics_Economy.pdf

Er kritisk tenkning viktigere nå enn tidligere? Er det grunn til å tro at det vil bli viktigere i fremtiden?



POPULÆR: I snitt spiser vi nordmenn ni avokadoer hver per år. Foto: Frukt.no

Mat

Oppskrifter Matnytt Restauranter Tester

Avokadoproduksjonen i Chile skader miljøet

OSLO
STO: **Avokado fjernes fra danske butikker etter
avsløringer: - Måtte ta affære**

Ås
pr
pl

VG BIL, BÅT OG MOTOR

< Bil, båt og motor Forside Bil, båt og motor Biltester Nye biler Bilhold Elbil Bilutstillinger Båt

Forsker: - Elbiler kan være verre for miljøet enn bensinbiler
... men norske biler kommer godt ut med sin «rene» strøm

I butik

Den norskproduserte elbilen Buddy var en av de første bilene drevet på elektrisitet som dukket opp på norske veier. Foto: Arkivfoto: JAN PETTER LYNAU/VG

Bærekraftsproblemstillinger

- Innebærer kontroverser – sprikende forskningsresultater og flere problemstillinger/hensyn
- Må ta valg basert på faglig forståelse og personlige verdier

(Kolstø, 2006)

Utdanning for bærekraftig utvikling (UBU)

≈ utdanning for fremtiden

- Forbereder de unge på å bli ansvarlige borgere (Burmeister, Rauch & Eilks, 2012)
 - Kunnskap, holdninger og ferdigheter til å kunne delta aktivt i beslutninger (Summers, Childs & Corney, 2005)
- «Education through science» (Holbrook & Rannikmae, 2007)



3 ulike tradisjoner for utdanning for bærekraftig utvikling

- Faktabasert
 - 1960-70-årene
 - Miljøproblemer
 - Kunnskap => riktig handling

«Learned
hopelessness»
(Nagel, 2005)

- Normativ
 - 1980-årene
 - Konflikt mellom mennesker og natur
 - Riktige, ekspertfremsatte holdninger => riktig handling

=> Why I don't want my
children to be educated
for... (Jickling, 1992)

- Pluralistisk
 - 1990-årene
 - Interessekonflikter
 - Mulighet til å tilegne seg kunnskap og kompetanser => utvikle egne holdninger

UBU (Sandell, Öhman
& Östman, 2005)

Hvilke kompetanser trenger elever i ungdomsskolen og videregående skole for å kunne handle bærekraftig både nå og i fremtiden?

- Systemtenkning
- Problemløsning
- Kreativitet
- **Kritisk tenkning**
- Fremtidstenking/-tro
- Kommunikasjon
- Samarbeid
- Empati, holdninger og verdier

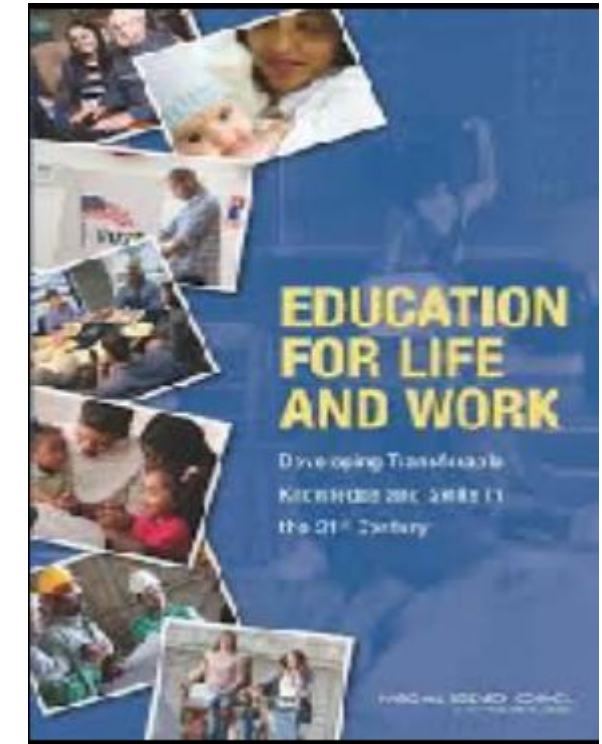


Handlingskompetanse
(Mogensen&Schnack, 2010)

(Jegstad & Sinnes, 2015)

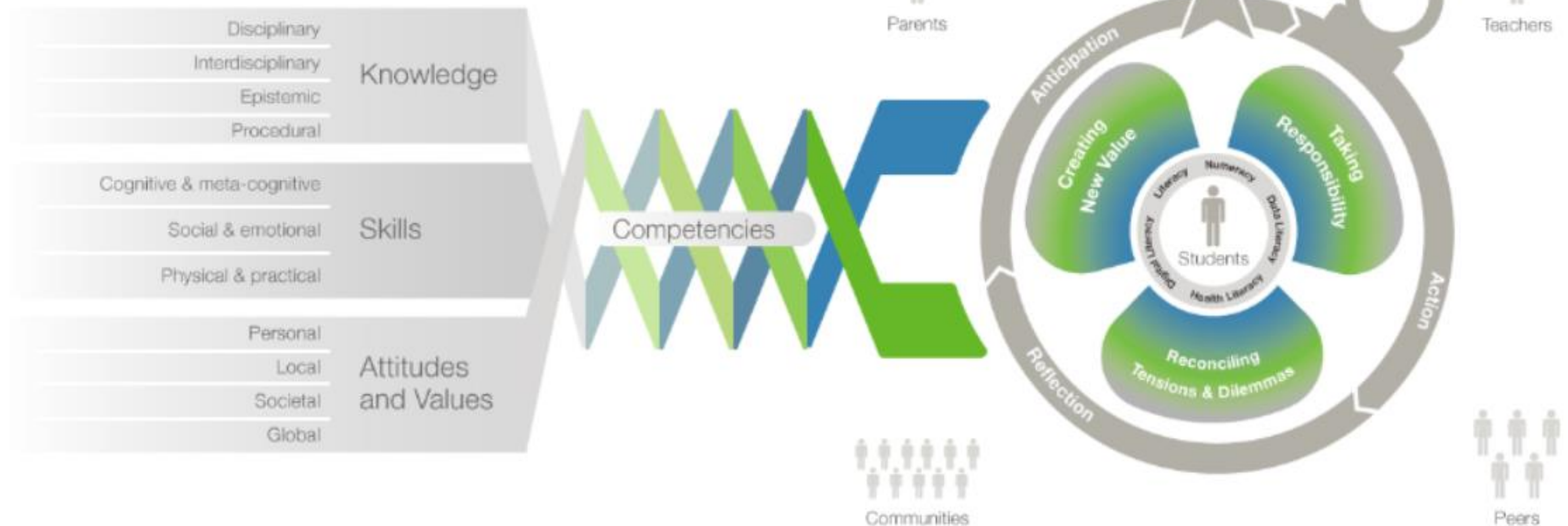
Kompetanser for det 21. århundret

- Education for Life and Work: Developing Transferable Knowledge and Skills in the 21st Century



Kompetanser for det 21. århundret

«Opplæringen skal gi elevene en forståelse av kritisk og vitenskapelig tenkning. (...) Opplæringen skal skape en forståelse av at metodene for å undersøke virkeligheten må tilpasses det vi ønsker å studere, og at valg av metode påvirker det vi ser.» (Overordnet del, 1.3, s.7)



Ståstedetsrefleksjon

- Hvordan samsvarer vår praksis med de tre undervisningstradisjonene?



Hvordan samsvarer vår praksis med de tre undervisningstradisjonene?

- Faktabasert

- 1960-70-årene
- Miljøproblemer
- Kunnskap => riktig handling

- Normativ

- 1980-årene
- Konflikt mellom mennesker og natur
- Riktige, ekspertfremsatte holdninger => riktig handling

- Pluralistisk

- 1990-årene
- Interessekonflikter
- Mulighet til å tilegne seg kunnskap og kompetanser => utvikle egne holdninger



Kjerneelementer

Fagets kjerneelementer består av sentrale begreper, metoder, tenkemåter, kunnskapsområder og uttrykksformer i faget

Begrepene og ideene skal bidra til å gjøre skolefagene mindre omfattende og fragmenterte ved at de setter kunnskapselementene i system og inn i en større faglig sammenheng.

Kritisk tenkning i kjerneelementene

Norsk

Kritisk tilnærming til
tekst

Matematikk

Resonnering og
argumentasjon

Naturfag

Naturvitenskapelige
praksiser og
tenkemåter

Samfunnsfag

Samfunnskritisk
tenkning og
sammenhenger

KRLE

Etisk refleksjon

En bredere kompetansedefinisjon?

Kunnskapsløftet K06

Kompetanse er evne til å mestre en kompleks utfordring eller utføre en kompleks aktivitet eller oppgave. Elevene viser kompetanse i konkrete situasjoner ved å bruke kunnskaper og ferdigheter til å løse oppgaver



DET KONGELIGE
UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENT

St.meld. nr. 30

(2003–2004)

Kultur for læring

Smale og brede kompetansedefinisjoner

Noen kompetansedefinisjoner har hovedvekt på kognitiv utvikling, for eksempel tenkning og problemløsning, mens andre definisjoner har en bredere tilnærming der utvikling av kompetanse handler om både kognitive, motivasjonsmessige og sosiale aspekter. En annen måte å beskrive et bredt kompetansebegrep på er at det å være kompetent forutsetter både kunnskaper, ferdigheter, og holdninger. En slik kompetansedefinisjon omfatter også verdimeslige og etiske vurderinger



OECDs kompetansedefinisjon fra 2005 (DeSeCo)

Kompetanse er evnen til å møte og håndtere komplekse utfordringer i en bestemt sammenheng. Å handle kompetent eller effektivt krever en mobilisering av kunnskap, kognitive og praktiske ferdigheter, i tillegg til sosiale og atferdsmessige komponenter som holdninger, emosjoner, verdier og motivasjoner.

Utvalget anbefaler følgende:

Det legges et bredt kompetansebegrep til grunn for fremtidens skolefag. Kompetanse betyr at elevene skal kunne mestre utfordringer og løse oppgaver i ulike sammenhenger, og omfatter både kognitiv, praktisk, sosial og emosjonell læring og utvikling, inkludert holdninger, verdier og etiske vurderinger. Sosiale og emosjonelle kompetanser integreres i fagene som del av de anbefalte kompetanseområdene.

Fremtidens skole

Fornyelse av fag og kompetanser



NOU 2015:8 (Ludvigsenutvalget)

Kompetanse betyr å kunne mestre utfordringer og løse oppgaver i ulike sammenhenger og omfatter både kognitiv, praktisk, sosial og emosjonell læring og utvikling, inkludert holdninger, verdier og etiske vurderinger.

Kompetanse kan utvikles og læres og kommer til uttrykk gjennom hva personer gjør i ulike aktiviteter og situasjoner.

St. melding 28 og ny overordnet del

Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning

KD ønsker ikke at sosiale og emosjonelle ferdigheter skal få en større plass i kompetansemålene fordi:

En del sider ved de sosiale og emosjonelle ferdighetene er ikke egnet som en del av grunnlaget for vurdering av elevens faglige kompetanse. En elev kan veiledes til og øve seg på å utvikle sine ulike forutsetninger for å lære, også sosiale og emosjonelle ferdigheter, men det er faglig kompetanse som skal legges til grunn i vurderingen av elevens måloppnåelse i fagene.



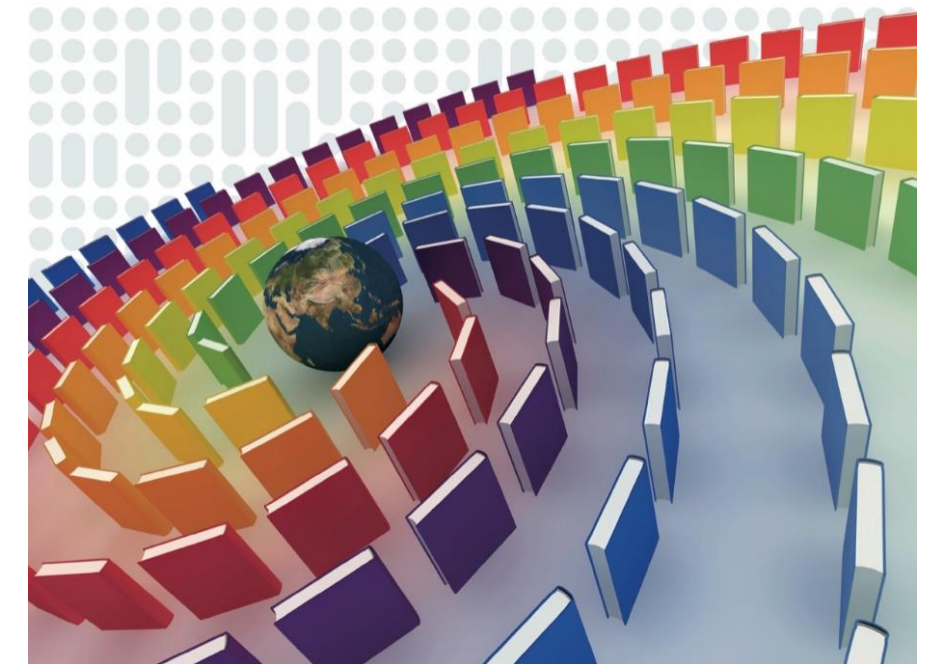
Meld. St. 28

(2015–2016)

Melding til Stortinget

Fag – Fordypning – Forståelse

En fornyelse av Kunnskapsløftet



Og fordi

Det er også etiske dilemmaer knyttet til å vurdere sosiale og emosjonelle sider ved elevenes læring og utvikling. Sosiale og emosjonelle ferdigheter kan likevel spille en sentral rolle gjennom å bli ivaretatt i andre deler av læreplanverket.

Meld. St. 28

(2015–2016)

Melding til Stortinget

Fag – Fordypning – Forståelse

En fornyelse av Kunnskapsløftet



Det er et viktig prinsipp at skolen ikke formulerer individuelle mål for elevenes personlighet, holdninger eller preferanser. Det skal fremgå klart av generell del at målsettingene som er knyttet til skolens brede formål er viktige. Men i motsetning til de faglige kompetansemålene, er de ikke målsettinger for den enkelte elev. Skolen skal som organisasjon ivareta bredden i samfunnsmandatet og vurdere i hvilken grad man lykkes.

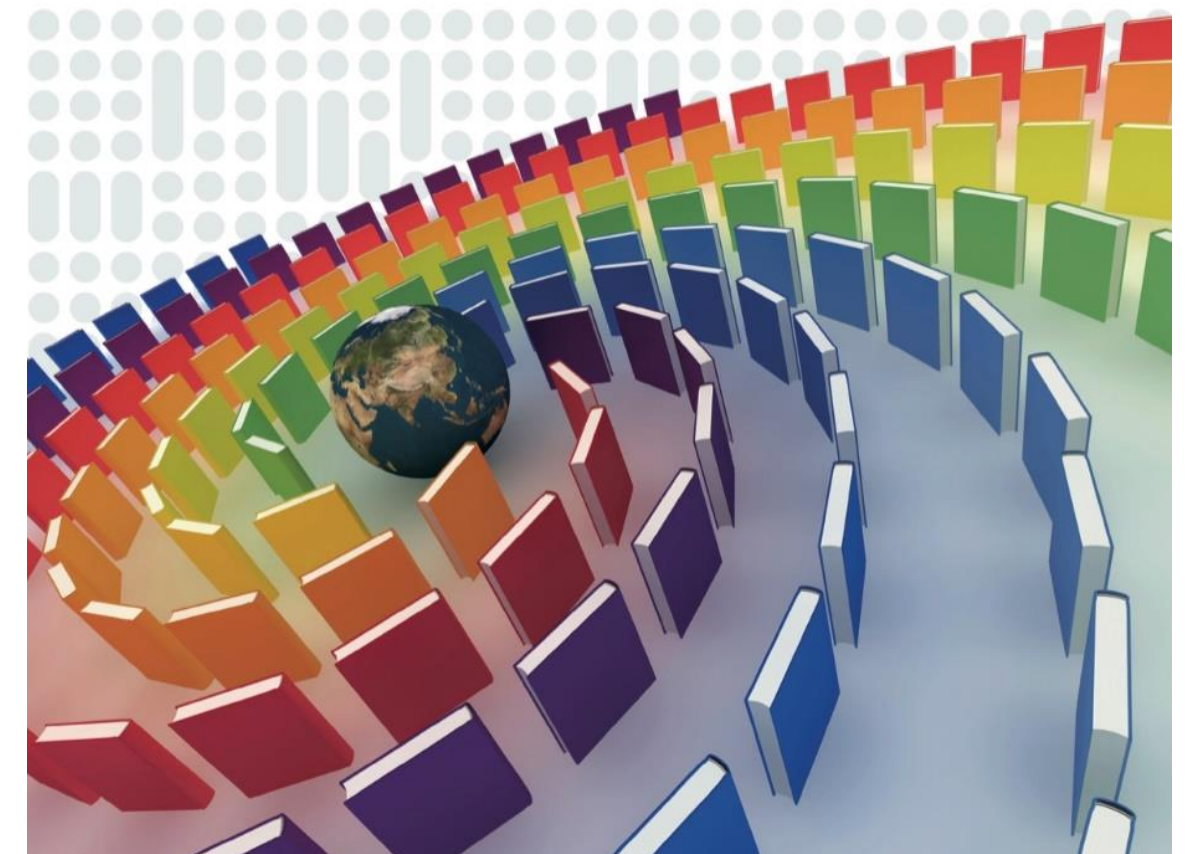
Meld. St. 28

(2015–2016)

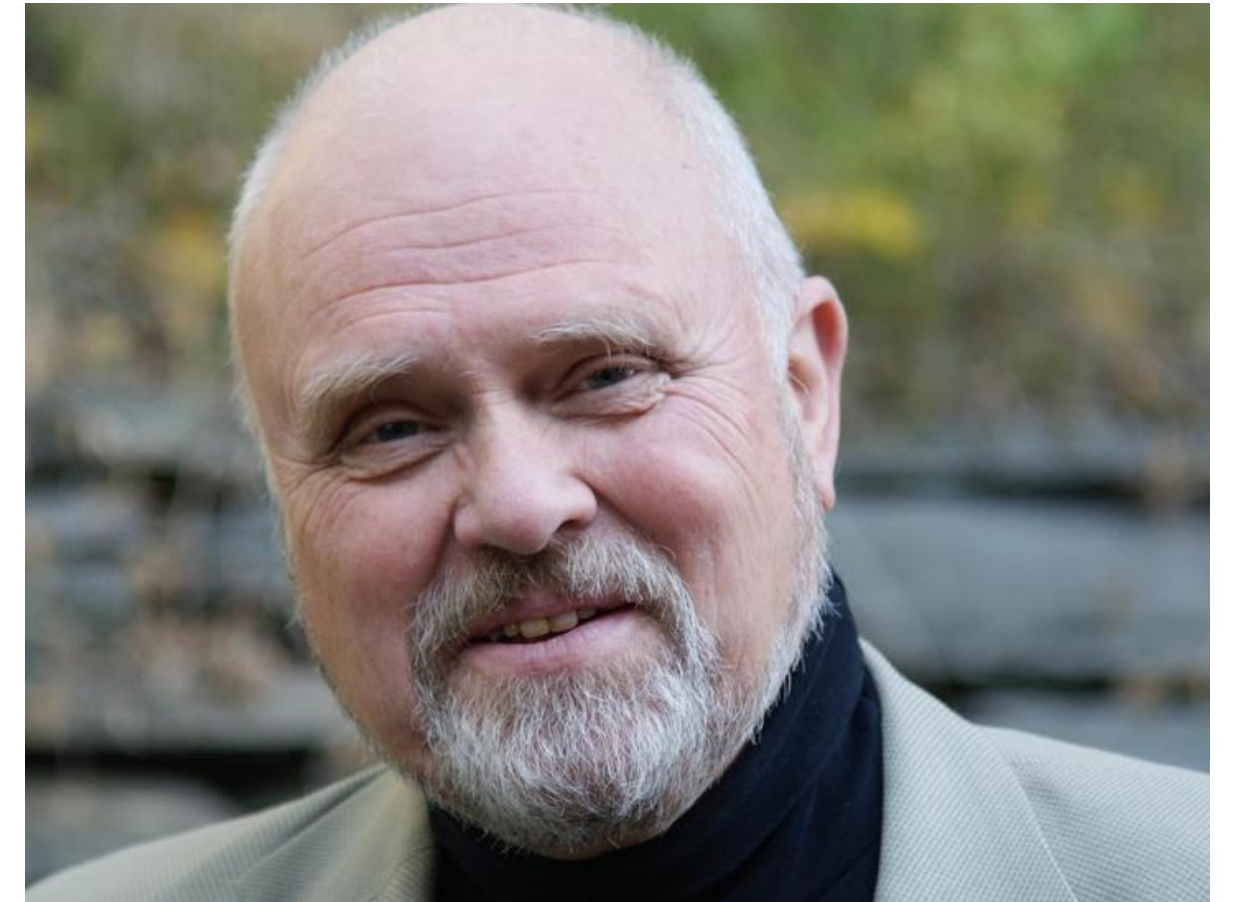
Melding til Stortinget

Fag – Fordypning – Forståelse

En fornyelse av Kunnskapsløftet



«Daninga kan korkje brukast eller misbrukast, for daninga er det vi brukar og misbrukar ut frå. Danninga har i det heile ingen middeleksistens. Når folk tek til å tale om allmenndanning som eit middel til større lykke og trivnad (og dermed høgre produksjon), er det fare på ferde»



Hellesnes, J. *Ein utdanna mann og eit dana menneske*, 1969

Hva vil dette bety i praksis?

- Utvikling av holdningene som skal til for å handle kritisk forblir et overordnet mål som henger sterkt sammen med læring i fagene
- Fortsatt kompetansebasert læreplan, men ikke så forskjellig fra K06?
- Fortsatt for liten sammenheng mellom overordnede deler av læreplanverket og læreplanene for fag?
- Lærerne må fortsatt bruke både de overordnede dokumentene og læreplanene i fag i arbeidet med skolens brede mandag- gjelder ikke minst kritisk tenkning.
- Kritisk tenkning blir en viktigere del av læreplanmålene

Ståstedetsrefleksjon

- Hvordan bruker vi i dag «generell del» og formål med fagene for å fremme kritisk tenkning hos våre elever?

